

Asia: VN/14348/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne asiakasmaksuasetuksen muutoksista

Gynekologinen potilasjärjestö Korento ry. kiittää mahdollisuudesta lausua tästä merkittävästä ja potilaiden jokapäiväiseen arkeen vaikuttavasta esityksestä.

Korento vastustaa esitettyjä korotuksia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuihin. Näemme jo tämänhetkisen maksutason monelle kohtuuttoman korkeana ja haluaa muistuttaa, että maksuja on jo tämän hallituskauden aikana korotettu. Emme pidä perusteltuna, että asiakkaan maksutaakkaa terveydenhuollosta nostetaan millään osa-alueella. Esitetyt korotukset ovat todella suuria ja yksittäisiin maksuihin tulevat kertakorotukset ovat esityksessä täysin kohtuuttomia huomioiden palvelujen käyttäjien vaihtelevat taloudelliset tilanteet. Hallitusohjelmassa on tavoiteltu maltillisia korotuksia asiakasmaksuihin eikä Korento ry. pidä ehdotettuja korotuksia maltillisina, vaan poikkeuksellisen suurina. Esitys voi vaarantaa perustuslain mukaisen oikeuden tarvitsemaansa hoitoon ja lisätä asiakasmaksuista johtuvaa velkaantumista.

Nyt esitettävät korotukset kohdistuvat pääasiassa erikoissairaanhoidon. Erikoissairaanhoidon maksut ovat jo nyt huomattavan korkeita ja erityisesti pitkäaikaissairaat ihmiset saattavat joutua käyttämään erikoissairaanhoidon palveluita säännöllisesti vuodesta toiseen eikä heillä ole mahdollisuuksia vaikuttaa palvelujen tarpeeseen itse. Paljon palveluja tarvitsevat maksavat usein myös maksukaton täyttymisen jälkeen maksuja osastohoidosta eikä näitä maksuja tule missään nimessä korottaa.

Vaikutusarvioinneissa todetaan, että erikoissairaanhoidossa maksut kasaantuvat tasaisemmin eri tuloluokille. Tämä ei poista sitä, että myös erikoissairaanhoidossa ne kohdistuvat merkittävältä osittain hyvin pienituloisiin, joille vaikutukset ovat erityisen ongelmallisia. Gynekologisten

sairauksien ja oireyhtymien kohdalla hoidon vaarantuminen voi johtaa työpoissaolojen ja elämänlaadun lisäksi lapsettomuuteen.

Hoitoon liittyvät kustannukset ovat jo nyt merkittävä haaste ja kyselytutkimusten mukaan ihmiset jättävät käyntejä väliin tai tinkivät muilla tavoin sairautensa hoidosta, koska rahat eivät riitä. Esimerkiksi SOSTE ry:n toissavuotisen kyselyn mukaan kolmasosalla potilasjärjestöjen jäsenistä on taloudellisia vaikeuksia hankkia lääkkeitä. Hoitoon liittyvät kustannukset ovat kokonaisuus ja sekä asiakasmaksujen että lääkekustannusten taso vaikuttavat siihen, joutuuko hoidosta tinkimään.

Gynekologisten sairauksien ja oireyhtymien erityispiirteenä on se, että hoitoa on jo nyt erityisen hankala saada julkisista palveluista. Tyypillinen diagnoosiviive on 6-9 vuotta. Viive vaikuttaa monella työkykyyn ja hedelmällisyyteen. Lisäksi moni kokee, ettei heitä oteta tosissaan vakavienkaan oireiden kanssa. Korento vaatii, että jokaisella pitää olla pääsy tarvitsemiinsa palveluihin kohtuullisella hinnalla. Asiakkaan maksutaakkaa nostaminen ilman parannuksia palvelujen saatavuudessa tai laadussa on kohtuutonta. Toinen gynekologisten sairauksien ja oireyhtymien erityispiirre on se, että sairauksien hoitoon käytetään paljon lääkkeitä, joiden virallinen käyttöaihe ei ole sairauden hoito vaan raskauden ehkäisy. Nämä valmisteet eivät siis ole korvattavia tai kerrytä maksukattoa. Aina kun tarkastellaan sosiaali- ja terveystalouden palvelujen käyttäjien maksutaakkaa, pitäisi huomioida kokonaisuus, johon vaikuttavat asiakasmaksujen ja lääkekustannusten lisäksi myös esimerkiksi matkakulut hoitoon ja kuntoutukseen.

Korotukset saattavat lisätä niiden pienituloisten määrää, joille maksut ovat kohtuuton rasite. Maksujen huojentamisesta tai perimättä jättämisestä säädetään laissa. Käytännössä huojentaminen ei kuitenkaan toteudu, koska tieto siitä saavuttaa heikosti tarvitsevat asiakkaat ja huojentamisen tai perimättä jättämisen hakeminen on monimutkaista, mikä jo itsessään tekee hakemisesta osalle asiakkaista liian vaikeaa. Lisäksi huojentaminen tai perimättä jättäminen ei lain mukaan lähtökohtaisesti koske tasasuuruksia maksuja, joihin esitettävät korotukset suurelta osin kohdistuvat. Nyt esitettävien korotusten yhteydessä ei ole esitetty mitään keinoja siihen, miten ihmisten oikeutta huojennuksiin käytännössä parannetaan. Nyt esitetyillä korotuksilla on merkittävä riski lisätä entisestään ulosottoon päätyneitä asiakasmaksuja ja ihmisten velkaantumista.

Korento pitää huolestuttavana, että osittain samoihin henkilöihin kohdistuvia uudistuksia toteutetaan samaan aikaan eikä kaikkia päällekkäisiä vaikutuksia ole mahdollista arvioida riittävän tarkkaan. Haluamme muistuttaa, että myös moni opiskelija, työtön ja yksinhuoltaja elää säännöllistä hoitoa tarvitsevan pitkäaikaissairauden kanssa. On kohtuutonta, että samojen ihmisten jo ennestään vaikeaa taloudellista tilannetta vaikeutetaan samanaikaisesti monella eri muutoksella.

Haluamme myös nostaa esille sen, ettei näin merkittävästä muutoksesta ole kohtuullista pyytää lausuntoja juuri loma-aikojen kanssa päällekkäin.

Lausuntonne todistuksista ja lausunnoista perittävistä asiakasmaksuista.

Huom! tämä kysymys on osoitettu ensisijaisesti hyvinvointialueille. Todistuksista ja lausunnoista perittävien asiakasmaksujen jatkovalmistelua varten hyvinvointialueita pyydetään tuottamaan valmistelun tueksi tietoa hyvinvointialueen antamien todistusten ja lausuntojen määristä sekä niistä saatavista asiakasmaksutuloista. Samalla mahdollisuuksien mukaan pyydämme tietoa alla olevasti eriteltynä:

- Lääkärinlausunnot ajokorttia varten
- Lääkärinlausunnot aselupaa varten
- Muut säädöspohjaiset lausunnot ja todistukset (jos tieto jo koottuna)
- Muut (ei-säädöspohjaiset) todistukset (jos tieto jo koottuna).

Lisäksi hyvinvointialueita pyydetään arvioimaan todistuksista ja lausunnoista perittävän asiakasmaksun nykyisen enimmäismäärän suhdetta todistusten/lausuntojen tuottamisen kustannuksiin (maksujen kustannusvastaavuus).

Tietoa tarvitaan, jotta todistuksista ja lausunnoista perittävän maksun enimmäismäärään valmisteltavan korotuksen vaikutukset hyvinvointialueen rahoitukseen voidaan arvioida hyvinvointialueiden rahoituksen turvaavalla tavalla.

-

Haapa-aho Olga
Gynekologinen potilasjärjestö Korento ry